

สถาบันวิชาการสหกรณ์จัดเสวนา ยกระดับสหกรณ์ก้าวสู่อาเซียน

เสวนายกระดับคุณค่าสหกรณ์สู่อาเซียน นักวิชาการสหกรณ์
น้อยใจรัฐบาลไทยทุกยุคไม่รู้คุณค่าสหกรณ์ ชื่นชมสหกรณ์เป็นองค์กร
เศรษฐกิจที่งดงามข้ามศตวรรษ นักวิชาการชี้การวิจัยไม่จำเป็นต้องมี
ห้อง LAB ไม่ต้องจับด็อกเตอร์ ชาวบ้านก็วิจัยได้ ปัจจุบันนิยมวิจัยจาก
ข้างในแทนวิจัยจากข้างนอก สหกรณ์จะเข้มแข็งต้องเอาคุณค่าสหกรณ์
ใส่ในตัวคน เพื่อให้คนมีจิตสำนึกของการพึ่งพาและร่วมมือกัน โดยเอา
อุดมการณ์สหกรณ์เป็นตัวตั้ง

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
และภาคีเครือข่าย จัดเสวนาวิชาการ ประจำปี
พ.ศ.๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน
พ.ศ.๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมสุธรรม อารี
กุล อาคารสารนิเทศ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ในหัวข้อ
เรื่อง ยกระดับสหกรณ์ เดินหน้า สู่อาเซียน
มีวิทยากรร่วมเสวนาประกอบด้วย นาง
บริสุทธิ์ เปรมประพันธ์ ผู้ตรวจราชการ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นางสาว
ลดาวัลย์ คำภา รองเลขาธิการสำนักงานคณะ
กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รองผู้
อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย(สกว.) รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ กรรม
สภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นายสุวรรณ
บุรภาพรณรงค์ รองเลขาธิการสำนักงานปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(สปก.) ดร.ชนภัท
แสงอรุณ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์
การค้า กระทรวงพาณิชย์ และ รศ.จุฑาทิพย์
ภัทรราช ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้าน
สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ ดำเนินการเสวนาโดย อาจารย์
ผกามาศ ธนพัฒน์พงศ์

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รองผู้

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทรราช

อำนวยการ สกว. ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า AEC
เป็นประชาคมทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็น
หนึ่งในสามเสาหลักของอาเซียน อีกสองเสา
หลักก็คือประชาคมในเรื่องของสังคมและ
วัฒนธรรมและประชาคมการเมืองและความ
มั่นคง เสาทั้งสามจะต้องมีการเชื่อมโยงกัน
ตนคิดว่าสหกรณ์เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ
ของ Social enterprise(วิสาหกิจเพื่อสังคม)
เมื่อพูดถึงอาเซียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจอาจจะ
คิดว่าเป็นตลาดเดียวโดยมี กฎ ระเบียบ
ร่วมกัน บางคนอาจจะคิดว่าสหกรณ์เล็ก
นิดเดียวจะอยู่ได้อย่างไร จะเป็นหลักในเสา
เศรษฐกิจได้หรือไม่ ตนคิดว่าประเด็นที่
สำคัญก็คือประเทศในอาเซียนเป็นประเทศ
ทำการเกษตร เมื่อพูดถึงประเทศเกษตรใน
หลายประเทศที่อยู่รอบตัวเรา ประเทศไทย
เราไม่ใช่เป็นประเทศเกษตรแล้วเพราะว่าเรา
ได้ประชาชาติที่มาจากภาคเกษตรมีแค่ ๑๐%
เท่านั้น ถึงแม้จะเล็กแต่จริงๆ แล้วภาคเกษตร
เป็นภาคที่มีความเชื่อมโยงสูง ฉะนั้นหากเรา
มองภาคการเกษตรแค่ตัวเลขเราจะไม่เห็น
ความสำคัญ ตนเชื่อว่าภาคเกษตรยังเป็นหัวใจ
สำคัญ ในขณะเดียวกันประเทศเพื่อนบ้าน
หากแบ่งโดยเอาภาคเกษตรเป็นตัวตั้ง เราจะ
แบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกประเทศอาเซียน
๕ ประเทศแรกที่ตั้งกันขึ้นมา คือ มาเลเซีย
สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ก็จะ
มีประเทศที่เป็นคู่ค้าของเราที่เป็นผู้ซื้อสำคัญ
ในขณะเดียวกันประเทศเหล่านั้นก็เป็นผู้ส่ง
ออกด้วย ฉะนั้นฐานเกษตรมันเชื่อมโยงกัน
ในอาเซียน ทั้งในแง่ของการเป็นฐานการผลิต
และเป็นฐานการบริโภคและในขณะเดียวกัน
ก็เชื่อมโยงพื้นฐานการค้า

รศ.ดร.ปัทมาวดี ได้มองถึงมิติทาง
สังคมที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ว่า ความร่วม

ข้าวแกลงสหกรณ์ไปไกล

ชสท.ขยายโครงการ “ข้าวแกลงสหกรณ์” รุ่นที่ ๒ มีสหกรณ์หลากหลายประเภท
เข้าร่วมโครงการ ผู้อำนวยการส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพฯ พื้นที่ ๒ มั่นใจโครงการฯ นี้
ทำได้จริง และมีคุณภาพได้มาตรฐาน Clean Food Good Taste นายกรัฐมนตรีนำไป
ใช้กับค่ายทหารทั่วประเทศ ประธาน ชสท. ย้ำหลักการสหกรณ์ต้องเอื้ออาทรต่อชุมชน

นายบุญเสริม ไกรสินธุ์ ผู้อำนวยการ
สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานคร
พื้นที่ ๒ เป็นประธานเปิดการอบรมหลักสูตร
การสุขาภิบาลอาหาร โครงการ “ข้าวแกลง
สหกรณ์” รุ่นที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน
พ.ศ.๒๕๕๘ ณ สำนักงานชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด(ชสท.) ได้
กล่าวกับผู้นำสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการฯ
ว่า ตนรู้สึกประทับใจกับโครงการฯ นี้ ตั้งแต่
เริ่มแรกที่มีสหกรณ์การเกษตรต่างๆ ที่ร่วม
จำนวน ๓๐ สหกรณ์ ครั้งนี้ได้มีการขยายผล
ออกไปมีสหกรณ์หลากหลายประเทศเข้าร่วม
โครงการฯ มีทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์
การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์
บริการ ฯลฯ

นายบุญเสริมกล่าวต่อไปว่า ที่เห็น
ชัดได้มีสหกรณ์ปศุสัตว์ สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร

16 กันยายน 2558

บุญเสริม ไกรสินธุ์

ซึ่งเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบที่สำคัญของโครงการ
ข้าวแกลงสหกรณ์ จุดสำคัญนั้นเริ่มต้นมาจาก
นโยบายของรัฐได้กล่าวไว้ว่าทำอย่างไรให้
ประชาชนคนไทยมีรายได้เพิ่ม ลดค่าครอง

สถาบันวิชาการสหกรณ์เสวนา

มือระหว่างสหกรณ์ในประเทศอาเซียน ถ้าใช้ฐานคนฐานวัฒนธรรม ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ในเขตมรสุมเหมือนกัน ซึ่ง จะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนสู่ประชาชนด้วยวิธี การสหกรณ์ อันนี้คิดว่ายังมีเสถียรภาพเป็นไปได้ โดยเฉพาะสถาบัน วิชาการด้านสหกรณ์ ที่อาจารย์จุฑาทิพย์(รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท) ได้ทำสำเร็จแล้วคือ ขณะนี้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว (สปป.ลาว) ได้ให้ความสนใจ และต้องการความร่วมมือกับ ประเทศไทยด้วย

รศ.ดร.ปัทมาวดี กล่าวถึงโครงการวิจัยสหกรณ์ที่ทำมา ๑๐ ปี ว่า มีความชัดเจนจากงานวิจัยซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ๑. คนต้องมีคุณภาพ ๒. สินค้าต้องมีคุณภาพ และ ๓. เครือข่าย มีคุณภาพ หากจะถามว่าเครือข่ายจะเชื่อมโยงด้วยอะไร ถ้าเป็นภาค ของธุรกิจ เครือข่ายอาจจะเชื่อมโยงด้วยผลตอบแทนจากกำไร แต่ ในเครือข่ายของสหกรณ์ที่สำคัญก็คือ เครือข่ายเชิงคุณค่า เรื่องของ คุณค่านี้แหละจะเป็นตัวที่จะเชื่อมโยง ถ้านักธุรกิจพูดจาด้วยผลกำไร นักสหกรณ์จะเชื่อมโยงกันได้ด้วยระบบของคุณค่า แล้วเป็นคุณค่าที่ นำไปสู่การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ นำไปสู่การร่วมกลุ่มที่สามารถจะ หล่อหลอมโดยง่าย คำถามก็คือ แนวคิดสหกรณ์แบบนี้ จริงๆ แล้ว เป็นแนวคิดสากล ถ้าเอาแนวคิดนี้เชื่อมโยงสู่อาเซียนได้ ก็จะสามารถ สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้คน เครือข่ายคุณค่าสหกรณ์ ที่มองถึง ความเป็นธรรม ที่มองถึงความสุจริต มองถึงคุณค่าของคน ตนเชื่อ ว่าจะเป็นหัวใจสำคัญที่จะสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้อย่างแท้จริง ตอนนี้อยู่เริ่มจากประเทศลาวก่อน ถ้าประสบความสำเร็จก็จะขยายให้ กว้างขวางต่อไป

นางสาวลดาวัลย์ คำภา รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า สหกรณ์ในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ มีสมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศกว่าสิบล้านคน ถ้าเทียบสหกรณ์ในอาเซียนอื่นๆ ของเราคิดว่า แต่ก็ยังมีคำถามว่า สหกรณ์ของเรามีความเข้มแข็งหรือยัง เข้มแข็งขนาดไหน คนเคยไปร่วมประชุมที่กระทรวงแห่งหนึ่งและที่กระทรวงนั้นมีป้ายเลือกตั้งกรรมการสหกรณ์ มีข้าราชการสองคนคุยกัน ได้อธิบายคุยกันว่า เบอร์นี้เขาให้ ๕๐๐ บาท แต่อีกคนให้ ๓๐๐ บาท คนที่ให้ ๓๐๐ บาทนั้นคิดว่า ในการเลือกตั้งกรรมการสหกรณ์ยังมีเหตุการณ์เช่นนี้อยู่จะอย่างไรกันดี ทำให้คิดว่าการบริหารงานสหกรณ์ไม่โปร่งใส ฉะนั้นการที่จะไปร่วมมือกับใครเขา ต้องสร้างความโปร่งใสให้กับคนของเรา ก่อน หลักและวิธีการสหกรณ์นั้นคิดแต่การที่จะได้กรรมการและฝ่ายจัดการ บางครั้งก็คิดว่าไม่โปร่งใส เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้ความเชื่อมั่นในขบวนการสหกรณ์ลดลงไป

นางสาวลดาวัลย์กล่าวอีกว่า นอกจากคณะกรรมการและฝ่ายจัดการ จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและซื่อสัตย์สุจริตแล้ว สมาชิกสหกรณ์ก็มีส่วนสำคัญที่จะต้องมีความรู้ เพื่อเข้าไปช่วยเหลือกรรมการเข้าไปตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส สามารถที่จะให้คำแนะนำ หรือมีข้อเสนอต่างๆ ต่อกรรมการ เพื่อให้ฝ่ายจัดการดำเนินการต่อไปตามวัตถุประสงค์ เรื่องนี้ก็ต้องอาศัยการวิจัยพัฒนาประกอบด้วย เพื่อเป็นองค์ความรู้ไปสนับสนุนตัวสมาชิก เพราะสมาชิกเป็นองค์ประกอบสำคัญของสหกรณ์ สหกรณ์อยู่ได้ก็ด้วยสมาชิก เมื่อสมาชิกมีความรู้ สมาชิกมีความเข้มแข็ง สมาชิกก็จะสามารถเลือกคนที่มีความรู้ มีความสามารถเข้ามาเป็นกรรมการสหกรณ์

นางบริสุทธิ์ เปรมประพันธ์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า คนทำงานอยู่ในกรมส่งเสริมสหกรณ์ มาเกือบตลอดชีวิต เพิ่งจะพ้นออกมาได้ประมาณ ๔-๕ เดือน มาเป็นผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่คนเป็นห่วงมากที่สุดในวันนี้ เนื่องจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม แต่หลายๆ สหกรณ์ก็ยังอยู่ในสภาพเดิมๆ เมื่อ ๑๐๐ ปีที่แล้ว สหกรณ์ในประเทศไทยเกิดจากการตั้งเป็นสหกรณ์เล็กๆ เป็นสหกรณ์หาทุน เนื่องจากขณะนั้นเกษตรกรขาดแหล่งเงินทุน จึงต้องไปกู้ยืมจากพ่อค้าคนกลาง ต่อมารัฐบาลเห็นว่าสหกรณ์เล็กๆ ไม่เข้มแข็งจึงได้รวมตัวกันขึ้นมา จากวันนั้นจนถึงวันนี้มีสหกรณ์ภาคการเกษตรกว่าครึ่งยังดำเนินธุรกิจให้สินเชื่อย่อยอย่างเดิม ปัจจุบันนี้มีแหล่งเงินทุนเกิดขึ้นมากมาย ที่ใกล้ตัวเกษตรกรก็คือ ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) ๗ วันนี้รัฐบาลพยายามที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยให้เงินไปตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้าน หรือในระดับตำบล ฉะนั้นการกู้หรือแหล่งเงินทุนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรมีมากขึ้น แต่สหกรณ์การเกษตรก็ยังยื่นมือยื่นเท้าให้สินเชื่อย่อยอย่างเดิม เมื่อการให้สินเชื่อย่อยมีปัญหาความอ่อนแอจึงเกิดขึ้น

นางบริสุทธิ์กล่าวออกตัวว่า จริงๆ แล้วที่คนมาวันนี้ก็ได้รับการเชิญชวนจากอาจารย์จุฑาทิพย์(รศ. จุฑาทิพย์ ภักธราท) คนไม่ได้คิดว่าจะมาเป็นวิทยากร หรือผู้ร่วมเสวนา อาจจะมาฟังมากกว่า เพราะเวทีนี้ทุกๆ ปีจะมีอะไรแปลกๆ ใหม่ๆ ให้พวกเราได้เห็นและเอาไปเป็นแนวคิดในการพัฒนาสหกรณ์ของเรา โดยเฉพาะคำว่า คุณค่าสหกรณ์ แต่ก่อนยังไม่ค่อยเข้าใจแต่เดี๋ยวนี้รู้สึกซาบซึ้ง แต่พวกเราในขบวนการสหกรณ์เองยังไม่ค่อยซาบซึ้งในเรื่องของคุณค่าสหกรณ์ ถึงแม้สถานการณ์เปลี่ยน บริบทเปลี่ยน แต่คุณค่าสหกรณ์ไม่เคยเปลี่ยน เพียงแต่เราจะนำคุณค่าสหกรณ์มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสหกรณ์ของท่านได้อย่างไร

รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ กรรมการสภามหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า เมื่อพูดถึงเรื่องงานวิจัยหลายคนลอยคิดว่าเป็นเรื่องยาก ความจริงงานวิจัยอยู่ใกล้ตัวของทุกคนมาก คำว่าวิจัยคือ กระบวนการสร้างความรู้ ฉะนั้นการวิจัยไม่จำเป็นต้องมีห้อง LAB ไม่จำเป็นต้องจบคือเคอร์(คร.) งานวิจัยที่ สกว.(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) เริ่มไว้เขาเรียกว่างานวิจัยเชิงพื้นที่ งานวิจัยท้องถิ่น โดยให้ชาวบ้านมาวิจัย คนแยกงานวิจัยเป็น ๒ รูปแบบ คือ วิจัยจากข้างนอก และวิจัยจากข้างใน วิจัยจากข้างนอก ก็คือ บรรดานักวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่างๆ เอาเทคโนโลยีไปใช้ในพื้นที่ เอาไปส่งเสริม อันนั้นเป็นการวิจัยจากข้างนอก ส่วนใหญ่แล้วนักวิจัยจะคิดไปทางหนึ่ง แต่เกษตรกรอยากได้อีกอย่างหนึ่งมันไม่เจอกัน ผลงานวิจัยหลายชิ้นจึงถูกเรียกว่างานวิจัยชิ้นทิ้ง ต่อมาจึงเกิดรูปแบบการวิจัยอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การวิจัยที่สร้างขึ้นจากภายใน คือ คนที่ต้องการใช้สร้างขึ้นมา เพราะการวิจัย คือ กระบวนการสร้างความรู้

รศ.ดร.พีรเดชให้ความหมายของคำพัฒนาว่า พัฒนา คือ กระบวนการใช้ความรู้ ส่วนใหญ่แล้วเรื่องของระบบสหกรณ์ ที่หลายท่านพูดว่า สหกรณ์เกิดมาในประเทศไทยนับ ๑๐๐ ปี แต่สหกรณ์มีแค่การพัฒนา(ใช้ความรู้เก่า) จึงหาประเด็นที่จะสร้างความรู้ใหม่ๆ ยังไม่มี งานสหกรณ์จึงก้าวเดินไปได้ช้า มีอยู่หลายองค์กรในประเทศไทย ที่ถูกด่าๆ จะเป็นสหกรณ์แต่มีใช้สหกรณ์ ตัวอย่างเช่น สมาคมชาวสวนมะม่วงแห่งประเทศไทย อาจจะไม่ได้ดีอันเพราะไม่มีการเดินขบวนในเรื่องของมะม่วงราคาตก กลุ่มนี้รวมตัวกันมาจากกลุ่มเล็กๆ มีกลุ่มอ่างทอง กลุ่มแปดริ้ว กลุ่มมินบุรี ผลิดมะม่วงส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น มีการประสานงานกันเกี่ยวกับการจัดการผลผลิต จัดการการตลาด เพื่อไม่ให้ผลผลิตออกมาล้นตลาด เพราะมะม่วงสามารถผลิติดอกออกมาออกฤดูได้ ถึงแม้จะผลิดมะม่วงออกมาตลอดทั้งปีแต่ราคาก็ไม่ตก เพราะผลิติดอกตามความต้องการของตลาด

รศ.ดร.พีรเดชกล่าวถึงการรวมกลุ่มของสหกรณ์ว่า ถ้าสหกรณ์รวมกลุ่มกันแล้วมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งการบริหารจัดการนั้นจะต้องใช้ความรู้เพื่อ ๑. การเพิ่มมูลค่า เช่น ซื้อข้าวมาแล้วเอามาแปรรูป นั่นคือการเพิ่มมูลค่าแต่ที่สำคัญต้องรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน ไม่ใช่ข้าวคราวนี้ซื้อไปปรับปรุชานอรร้อย คราวต่อมาคุณภาพเปลี่ยนไป นี่คือปัญหาที่สหกรณ์จะต้องควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

๒. สิ่งที่สหกรณ์น่าจะทำก็คือลดต้นทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เราจะไปสู้กับตลาดอาเซียน ตอนนี้ต้นทุนของเราแพงกว่าเขา ทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แหล่งน้ำ ของเราเสื่อมโทรมมาก ถ้าสู้กันตัวต่อตัวเราแข่งเหมือนกัน ฉะนั้นการลดต้นทุนนี้สำคัญ เดิมทีการทำงานวันใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ๑๐-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าใช้เทคโนโลยีเข้าไปจัดการจะทำให้สามารถลดการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวได้มาก เหลือ ๑-๒ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้น แต่จะทำได้เช่นนั้นก็ต้องการบริหารจัดการระบบสหกรณ์ที่ดีจึงจะสามารถใช้เทคโนโลยีดังกล่าวได้

นายสุวรรณ นุราพรนุสรณ์ รองเลขาธิการสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(สปก.) ได้กล่าวถึงงานสหกรณ์ในเขต สปก. ว่า สหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดินฯ มีอยู่ใน ๑๒ จังหวัด แต่ก็ยังมีปัญหาในลักษณะของการบริหารจัดการ จึงได้ร่วมมือกับองค์กรเครือข่าย ไม่ว่าจะ สกว. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะกรรมการการอาชีวฯ หรือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อช่วยวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสหกรณ์ในแต่ละแห่งที่มีปัญหาไม่เหมือนกัน ฉะนั้นการที่จะใช้ความรู้ชุดเดียวกันเข้าไปแก้ไขปัญหาทั้งหมดนั้นคงไม่ได้จากบทบาทที่ทำงานร่วมกัน และได้ตั้งโจทย์ขึ้นคือ ๑. จะต้องสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขึ้น ผู้นำในที่นี้ก็คือ เจ้าหน้าที่ของ สปก. ก่อน ทางเราก็จะเลือกเจ้าหน้าที่ในระดับหนึ่ง จำนวนหนึ่ง ตามความสมัครใจของเขาเอง เพื่อพัฒนาให้เป็น สมาร์ท ออฟฟิศเซอร์ (smart officer) เพื่อให้สมาร์ท ออฟฟิศเซอร์ ไปพัฒนาตัวเกษตรกรอีกทีหนึ่ง เพื่อยกระดับความรู้ให้กับเกษตรกร เป็น สมาร์ท ฟาร์มเมอร์ (smart farmer) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตร

และสหกรณ์ และรัฐบาล
ดร.ธนภัท แสงอรุณ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้แนะนำช่องทางตลาดให้กับสหกรณ์ว่า นอกจากสหกรณ์จะผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้ว ต้องสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น มหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์ห้องถิ่น อุทยานเรียนรู้ อุทยานวิทยาศาสตร์ การพัฒนาในสิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนกับสะพานเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างสินค้ากับพิพิธภัณฑ์ชุมชนให้ผสมผสานกัน และสินค้าของเราต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและมีการสร้างแบรนด์ขึ้นมาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น สามารถทำงานร่วมกับพิพิธภัณฑ์ได้ รวมถึงการใช้พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์เป็นตัวแสดงสินค้า อีกทั้งการหาพาร์ทเนอร์หรือผู้ร่วมลงทุนทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถหาเครือข่ายพวกนี้ได้โดยใช้เว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ

รศ.จุฑาทิพย์ภักธราท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า ประเทศไทยตอนนี้อยู่ในภาวะเศรษฐกิจถดถอย สิ่งที่สำคัญในฐานะนักวิชาการสหกรณ์ เชื่อว่าวิธีการที่จะนำเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หนึ่งนั้นก็คือวิธีการสหกรณ์ ที่เสียใจก็คือรัฐบาลแทบทุกยุคไม่เข้าใจสหกรณ์อย่างแท้จริง รัฐก็มักจะบอกว่าจะเอาเงินไปซิ แล้วทำสหกรณ์มาให้ได้ฉนั้นนี่ก็ต้องบียาบาย

ประเด็นสำคัญก็คือ เราต้องเริ่มเอาคุณค่าของสหกรณ์ใส่ในตัวคน เพื่อให้คนมีจิตสำนึกในการพึ่งพาและร่วมมือกัน โดยเอาอุดมการณ์สหกรณ์เป็นตัวตั้งว่า เราจะดึงสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและชุมชน จะช่วยอย่างไร ต้องช่วยพัฒนาธุรกิจให้เข้มแข็ง เราไม่ได้เอากำไรเป็นตัวตั้ง แต่เอาบริการเป็นตัวชี้นำ อันเป็น model (แบบอย่าง) ของเรกว่าร้อยปีที่ตัวแบบเศรษฐกิจอันงดงามข้ามศตวรรษ ที่เขาคิดค้นมาในช่วงที่มีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ตอนนี้ก็ยังใช้ได้อยู่และเป็นสากล แต่รัฐบาลไม่นำไปใช้ก็ไม่เข้าใจจริงๆ ส่วนใหญ่จะยึดติดเม็ดเงินและมักจะเอานโยบายมาให้สหกรณ์เราทำอย่างโน้นอย่างนี้ บางทีให้ไปรวบรวมกาแฟแล้วให้กรรมการ ๑๕ คนไปนั่งฝึกกาแฟ เวลาจะไปเอาทำพร็อวัน(3 in 1) เพื่อสร้างแบรนด์ก็ไปเอาของบริษัทเอกชนมาทำแล้วให้สมาชิกเราไปซื้อจากห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ตรงนี้จึงบอกว่าสหกรณ์ทำงานมาเกือบ ๑๐๐ ปี เรายังอยู่ที่ต้นน้ำ ต้นน้ำของเราคือ เรายังไปตกอยู่ในจุดต่ำสุด สหกรณ์หลายแห่งมีโรงงานแปรรูป แต่เป็นจุดต่ำสุดของการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพราะเราไม่มีทักษะในเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการ ถึงแม้จะมีสหกรณ์การเกษตรใหญ่ๆ จำนวนหนึ่งทำได้ แต่สหกรณ์การเกษตรที่เหลือยังไม่มีทักษะเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งอันนี้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ต้องพิจารณา

รศ.จุฑาทิพย์กล่าวต่อไปว่า เราต้องไปเริ่มต้นโดยเอาคุณค่าสหกรณ์ใส่เข้าไปในตัวคน ให้คนเข้มแข็งแล้วไปรวมกลุ่มในลักษณะสหกรณ์ ถึงแม้ไม่จดทะเบียนก็ได้ ประเด็นนี้ได้มีการ debate (อภิปราย ถกปัญหา) กันมาก กลุ่มเหล่านี้เรอบอกว่าเป็นสหกรณ์ภาคประชาชน

การพัฒนาระบบคุณค่าที่ชัดเจนโมเดลก็ทำสำเร็จมาแล้ว นั่นก็คือแบ่งงานกันทำ ผู้ส่งออกเอาเทคโนโลยีของเขาไปบอกกับสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์ทำหน้าที่รวบรวมเงา เขาเรียก know-how (ความรู้ว่าจะทำอะไร, ความชำนาญ) ที่กรมวิชาการเกษตรก็ไม่มี การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต แพคเกจขึ้นเครื่องบินคอนบายนาง สิงฮัดโมงเข้าถึงปีกกิ่งขายได้เลย know-how ต่างๆ เหล่านี้เขาเก็บเป็นความลับของเขา ส่วนเราเกษตรกรก็ไปสร้างทายาทเกษตรกรสวนผลไม้คุณภาพเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานของผลผลิต

อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ สหกรณ์โคนมนครปฐมฯ เป็นโจทย์ที่ทำหายเพราะในปี พ.ศ.๒๕๖๐ จะเปิดเสรีนม เขาได้เตรียมพร้อมเพื่อแก้ปัญหาไปทั้ง chain (สายงานเครือข่ายในองค์กร) แล้ว ตอนนี้เขามีร้านขายกาแฟในเมืองนครปฐม เกษตรกรซื้อปัจจัยการผลิต ได้สะสมแต้มเอา

ผลิตภัณฑ์นมของตัวเองที่อยู่ในตู้เย็น สหกรณ์มี ดก แดก แจก แดม ต่างๆ ครบวงจร นี่ใหม่คือระบบสหกรณ์ที่มีคุณค่า การค้าที่เป็นธรรม ที่เราต้องการตัวแบบดีๆ ไปขยายผลเรียนรู้กัน รศ.จุฑาทิพย์กล่าว.

ที่ปรึกษาธนาคารไทยเนะ

เข้าใจเราเอาเงินไปฝากที่ธนาคารได้ดอกเบี้ย 0.2% เวลาถูกคิดดอกเบี้ย 7%, 6% ทำไม่ถึงต่างกันมากอย่างนั้น เพราะคนไม่ทราบว่าสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารมีต้นทุนที่ประชาชนไม่ทราบ เพราะเงินที่ท่านไปฝากกับธนาคาร ทางธนาคารจะต้องจ่ายเข้ากองทุนคุ้มครองเงินฝาก 47 สตางค์ ทุกๆ เงินฝาก 100 บาท ท่านต้องการมีกองทุนเพื่อช่วยสหกรณ์ที่มีปัญหา ท่านพร้อมไหมที่จะจ่ายเงินเข้ากองทุน

ดร.ธวัชชัยได้กล่าวถึงจุดอ่อนของสหกรณ์ออมทรัพย์ว่า จากการศึกษาได้สัมผัสกับสมาชิกสหกรณ์ทั้งหลายว่าสหกรณ์ดีใหม่ก็ได้รับคำตอบว่าถูกได้ถูกกว่าแบงก์ ซึ่งความจริงแล้วสหกรณ์ตั้งขึ้นมาต้องการเป็นแหล่งระดมเงินออม แต่ concept (ความคิด) นี้หายไป ทุกคนจะรู้ว่าเมื่อเป็นสมาชิกสหกรณ์แล้วก็ได้ถูก ถ้ากู้ด้วยความจำเป็นก็ไม่เป็นไร แต่จริงๆ แล้วเป็นเช่นนั้นหรือเปล่า นี่คือจุดอ่อนของสมาชิกสหกรณ์ที่ละเลยปรัชญาและอุดมการณ์สหกรณ์ อีกข้อหนึ่งไม่ใช่เฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์เท่านั้น สถาบันการเงินทุกแห่งเหมือนกัน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาสภาพคล่อง แต่ว่าแบงก์เขาถูกบังคับให้เรียนหลักสูตรการบริหารสภาพคล่อง การบริหารความเสี่ยง เพราะการขาดสภาพคล่องเป็นความเสี่ยงอย่างหนึ่ง เมื่ออาชีพอยู่กับความเสี่ยงจึงต้องเรียนรู้เพื่อไปบริหารความเสี่ยงนั้นให้ได้

ดร.ธวัชชัย กล่าวถึงหน่วยงานกำกับสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เหมาะสมว่า ควรจะต้องมีความเป็นอิสระจึงจะมีความคล่องตัวในการทำงาน ใช้ระบบราชการไม่ทันการณ์ หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่ไม่ต้องใหญ่โต เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ซับซ้อนเหมือนแบงก์มีกรรมการไม่ถึง ๑๐ คนก็พอ กรรมการบริหารก็สามารถเอา Outsource (บุคลากรที่มีความสามารถพร้อมทำงานที่กำหนด) มาได้ก็เอาตามว่าค่าใช้จ่ายสูงไหม คนเชื่อว่าไม่สูง ตามว่าจะให้รัฐบาลออกสตางค์คุ้มได้อย่างไร อยู่ที่กรมส่งเสริมสหกรณ์รัฐบาลก็จ่ายอยู่แล้ว เพียงแต่คนคิดว่าจะทำหน้าที่ตรงนี้ได้ดี และมีความคล่องตัว ส่วนที่ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ควรจะทำอะไรหรือไม่ คนคิดว่าระยะแรกอย่าเพิ่งจ่าย แต่เมื่อไหร่คนไม่รู้ ต้องดูความเข้มแข็งไปก่อน

ดร.ธวัชชัยกล่าวสรุปว่า ตนอยากจะให้มีการแบ่งเกรดสหกรณ์ออมทรัพย์ออกเป็นเกรด A เกรด B และ เกรด C เวลาเมื่อไรเกิดขึ้นจะได้รู้ว่าคนไหนเข้มแข็ง คนไหนอ่อนแอ หากทางแก้ไขได้ง่าย ไม่ลามไปทั้งระบบอย่างนี้ สมมุติสหกรณ์เกรด A เข้มแข็ง หุ้นอาจจะเปิดช่องให้เขาทำธุรกรรมต่างๆ ได้คล่องตัวขึ้น ลงทุนได้มากขึ้นโดยมีหลักเกณฑ์กำกับ เช่น ต้องมีมืออาชีพ การเลือกกรรมการบริหารจะใช้เกณฑ์อย่างเดิมไม่ได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ให้มืออาชีพเข้ามาบริหาร ถ้าสหกรณ์เกรด A อยากจะทำอะไรมาขยายกรรมการบริหารต้องมีความรับผิดชอบ มีความรู้ด้านบัญชี มีความรู้ด้านการเงิน ฯลฯ ถ้าทำได้อย่างนี้ก็ได้

ฉะนั้นใครอยากจะทำกับสหกรณ์แท้ๆ เศรษฐกิจพอเพียงก็อยู่ไป ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีศักยภาพมากอาจจะพัฒนาให้เขาทำไป ทำไม่ต้องให้ทุกคนเหมือนกันหมด สหกรณ์ใหญ่ๆ ที่อื่นๆ (สหกรณ์ต่างประเทศ) เขายังทำได้ ถ้าไม่เราจะทำไม่ได้ ต้องทำลายความเชื่อว่าสหกรณ์ไม่ใช่กลุ่มหากทำไร หาได้กำไรไม่เป็นของบปแต่ต้องบริหารให้เป็น ต้องทำให้ออกต้องตามศีลธรรม ตามกฎหมาย ดร.ธวัชชัยกล่าวสรุป.